

Lectura fácil

Cristina Morales. Anagrama, 2018

Clara Santamaria Jordana¹

Per citar: Santamaria, C. (2019). *Lectura fácil*. *Revista de Treball Social*, 215, 171-173.
DOI: [10.32061/RTS2019.215.12](https://doi.org/10.32061/RTS2019.215.12)

L'escriptora Cristina Morales, en la seva quarta novel·la, *Lectura fácil*, ens narra la història de quatre dones que viuen a Barcelona, compartint pis tutelat al barri de la Barceloneta. La novel·la explica uns dies complexos en la vida de l'Àngels, la Patri, la Marga i la Nati. Parentes entre elles, han arribat a Barcelona fa uns anys escapant d'una residència tancada a la seva província natal, i presenten discapacitat intel·lectual, en diferents graus, diagnòstics i històries de vida. Des del seu present, la novel·la ens permetrà acompanyar-les al seu passat i entreveure'n el futur. La novel·la aterra a la ciutat comtal i l'autora ens alerta que en les vicissituds que travessaran les protagonistes hi ha més realitat que ficció.

I és que l'obra, guanyadora del premi Herralde 2018 que convoca l'editorial Anagrama, resulta una crítica intel·ligent, viva i amb sentit de l'humor de les polítiques paternalistes, masculistes i discapacitants d'atenció a les persones amb diversitat funcional intel·lectual, dels anys vuitanta fins a l'actualitat.

I és també un cant a les aportacions que fan les persones amb discapacitat, un altaveu potent i lúcid de la seva capacitat de lluita, resistència, gaudi i transformació social; una invitació a donar-nos temps per conèixer-les, apreciar-les i visibilitzar-les, a dialogar amb cada una d'elles; una crida a replantejar-nos posicions i intervencions, a decidir aprendre de la diversa condició de la ciutadania que hem situat als marges del nostre sistema social, per tal d'incloure'ns-hi tots i totes i fer real la dignitat humana.

La formació acadèmica de l'autora (és llicenciada en Dret i Ciències Polítiques i especialista en Relacions Internacionals) ja li havia fet prendre partit en relació amb l'atenció i la vulneració de drets de les persones amb discapacitat. Alhora, Cristina Morales es dedica a la dansa contemporània i és membre de la Companyia Femenina Sexual Iniciativa. Compartir espais de dansa amb persones amb discapacitat intel·lectual l'empeny a escriure aquesta novel·la d'alt contingut en realisme social quan comprova que espais que fan gala de ser horitzontals i integradors presenten pràctiques capacitistes i pseudoparticipatives.

---

¹ Treballadora social i membre de l'equip de redacció de la RTS.
santamaria.clara.64@gmail.com

La novel·la és radicalment crítica amb el sistema sociopolític neoliberal imperant i les pràctiques institucionals que dedicades a l'atenció a la diversitat funcional: el sistema jurídic (les incapacitacions i esterilitzacions forçades), el sistema sanitari (la sobre medicalització, la falta de transparència en diagnòstics), el sistema familiar (la sobreprotecció, l'abandonament, l'abús econòmic, laboral i sexual), el sistema escolar (desentès de la formació al llarg de la vida) i els serveis socials especialitzats residencials i laborals (sovint allunyats del compliment de l'article 19 de la Convenció sobre els Drets de les Persones amb Discapacitat: dret a viure de manera independent i a ser inclòs o inclosa en la comunitat (Centeno, Lobato i Romañach, 2008).

Des del treball social, l'obra ens empeny a analitzar de quina manera la posició des de la qual actuem va delimitant la garantia i l'amplitud dels drets i deures de les persones amb diversitat funcional, el respecte a la seva forma de ser i estar, i les garanties per la seva dignitat, seguretat i benestar.

Així, el llibre ens impulsa a lluitar contra el discurs homogeneïtzat i paternalista, transmetent com cada persona amb discapacitat és única i especial, amb drets i dignitat i valor propis que enriqueixen al conjunt. L'autora diferencia cada protagonista per les característiques històriques, socials i personals, pel lloc on la situa, per la manera d'expressar-se.

Ens interpel·la també a ser conscients de la diferència de poder entre professionals i les persones amb discapacitat intel·lectual ateses, cap a una pràctica més justa i ètica, menys repressora. La novel·la, anomenant les professionals del pis tutelat "carcelarios" i les usuàries "reclusas, presas", fa conscient la relació de domini que hi ha darrere de bona part de les relacions d'ajuda, especialment quan s'atenen persones senyalades per l'estigma i l'autoestigma de la discapacitat.

Expressa la importància cabdal d'estar molt atentes a l'hora de permetre o promoure actituds, nostres o de l'entorn, discriminatòries per gènere, dins del propi col·lectiu i amb la resta de persones. Les diferències que es donen en l'atenció als drets sexuals segons el gènere, pels professionals o per les famílies i tutors, en detriment dels drets de les dones, requereixen polítiques actives immediates. Especialment pel que fa a pràctiques com les esterilitzacions forçoses, enfront la gairebé inexistent educació sexual.

Hem de trencar el mite del capacitisme de forma directa lluitant contra el prejudici que la norma són les persones "capacitades". La humanitat és diversa i totes les diversitats han de ser reconegudes en el seu valor (Martínez-Rivera, 2014). Les pràctiques del treball social al llarg de la història han anat responant als models d'atenció de la discapacitat (Velarde, 2012) i sovint prioritant els interessos de la institució o de l'ordre social imperant abans que la defensa d'una pràctica transformadora, inclusiva, respectuosa i apropiada a la diversitat/individualitat.

En conclusió, reclama de forma imminent posar en pràctica l'atenció desperta i constant per adequar als principis ètics i legals la nostra praxis en els nostres entorns laborals-institucionals, en els nostres espais d'activisme sociocultural i en les nostres vides privades. L'Àngels ens ho

explica en lectura fàcil: la seva capacitat de decidir ha de ser reconeguda i respectada perquè s'empara en:

el libre desarrollo de la personalidad garantizado por la Constitución Española y por la Declaración Universal de Derechos Humanos..., y en el derecho a la autodeterminación en todos los aspectos de la vida garantizada por la Convención de los Derechos de las Personas con Discapacidad.

Per anar acabant, resulta suggeridor la concreció que l'obra fa d'espais i serveis existents a la ciutat comtal: el Centre Cívic Barceloneta, el RUDI (residència urbana per discapacitats intel·lectuals) de la Barceloneta, la Caldera, Can Vies... Sembla una crida a la ciutat, una exigència, a seguir avançant, tot i les contradiccions, en el canvi de paradigma pel bé de tots i totes, pels drets negats durant anys a les persones amb discapacitat.

De forma enigmàtica, no apareix en el text el requeriment de la Convenció de garantir els suports que cada persona necessita, incloent el servei d'assistència personal, per fer efectiu el dret a la vida independent i avançant cap a la desinstitucionalització.

Finalment, vull destacar que en molts moments la novel·la es converteix en un cant al cos, al desig, al plaer i a la sexualitat, entre distints i entre iguals, entre dones i també, a trossets, en lectura fàcil, perquè ho entenguem tots. I vull compartir la definició innovadora que aporta a la pàgina 263: "la única accesibilidad universal que queremos las presas es la accesibilidad universal al goce, a la politización, y a la vida deseosa de ser vívida y no mediatizada por el dominador".

Referències bibliogràfiques

- Centeno, A., Lobato, M., i Romañach, J. (2008). Indicadores de Vida Independiente (IVI) para la evaluación de políticas y acciones desarrolladas bajo la Filosofía de Vida Independiente. Foro de Vida Independiente. Gener 2008. Recuperat de: http://www.minusval2000.com/pdf/Indicadores_de_Vida_Independiente.pdf
- Martínez-Rivera, Ó. (2014). Entre la discapacitat i la diversitat funcional: El professional davant dels canvis de paradigmes i no només de paraules. *Educació Social. Revista d'Intervenció Socioeducativa*, 58, 11-24. Recuperat de http://riberdis.cedd.net/bitstream/handle/11181/4798/Entre_la_discapacitat_i_la_diversitat_funcional.pdf?sequence=2
- Velarde, V. (2012). Los modelos de la discapacidad: un recorrido histórico. *Revista Empresa y Humanismo*, XV(1), 115-136. Recuperat de <https://www.unav.edu/publicaciones/revistas/index.php/empresa-y-humanismo/article/viewFile/4179/3572>